

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/185503,Archiwum-Pelne-Pamieci-Pamiatki-po-ppor-Leopoldzie-Szewczyku.html>
23.04.2024, 09:38

Archiwum Pełne Pamięci. Pamiątki po ppor. Leopoldzie Szewczyku

27 maja 1944 r. u zbiegu ulic Lubicz i Botanicznej w Krakowie Niemcy rozstrzelali 40 Polaków przywiezionych z więzienia gestapo przy ul. Montelupich. Jedną z ofiar był żołnierz ZWZ-AK ppor. Leopold Szewczyk. W 2022 r. jego wnuczka, mieszkająca na stałe we Francji Hanna Ostrowski, przekazała Archiwum krakowskiego oddziału IPN pamiątki po dziadku.

Egzekucja z 27 maja 1944 r. była odwetem za zastrzelenie dzień wcześniej przez żołnierzy Armii Krajowej dwóch niemieckich policjantów podczas próby odbicia z niewoli komendanta Okręgu Kraków AK, płk. Józefa Spychalskiego „Lutego”. Wśród ofiar egzekucji przy ul. Lubicz znaleźli się żołnierze podziemia niepodległościowego oraz harcerze, m.in. komendant Krakowskiej Chorągwi Szarych Szeregów kpt. hm. Edward Heil „Jerzy”.

W miejscu makabrycznej zbrodni umieszczona jest tablica pamiątkowa zawierająca m.in. obwieszczenie niemieckich władz okupacyjnych z listą rozstrzelanych Polaków. Pod pozycją numer 19 znalazł się żołnierz ZWZ-AK ppor. Leopold Szewczyk. W 2022 r. jego wnuczka, mieszkająca na stałe we Francji Hanna Ostrowski, przekazała do zasobu archiwalnego krakowskiego oddziału IPN pamiątki po dziadku. Są wśród nich zarówno materiały związane z jego edukacją i służbą wojskową w okresie międzywojennym, działalnością konspiracyjną pod okupacją niemiecką, jak również dokumenty dotyczące okoliczności jego uwięzienia i stracenia w 1944 r.

Fotografia portretowa Leopolda Szewczyka

Fotografia zbiorowa wykonana przed wejściem do

Technik-mechanik i saper

Leopold Szewczyk, syn Jana i Antoniny z d. Kłoda, urodził się 8 października 1915 r. w Cieszynie. W pierwszej połowie lat 30. był uczniem Wydziału Mechanicznego Państwowej Szkoły Przemysłowej w Krakowie, mieszczącej się w okazałym budynku przy alei Mickiewicza 5 (obecnie funkcjonuje w nim Zespół Szkół Mechanicznych nr 1 im. Szczepana Humberta). Jak wynika z zachowanych dokumentów w okresach wakacyjnych regularnie odbywał praktyki w warsztatach Małopolskiego Towarzystwa Cukrowniczego „Przeworsk”, za każdym razem uzyskując pozytywną opinię przełożonych.

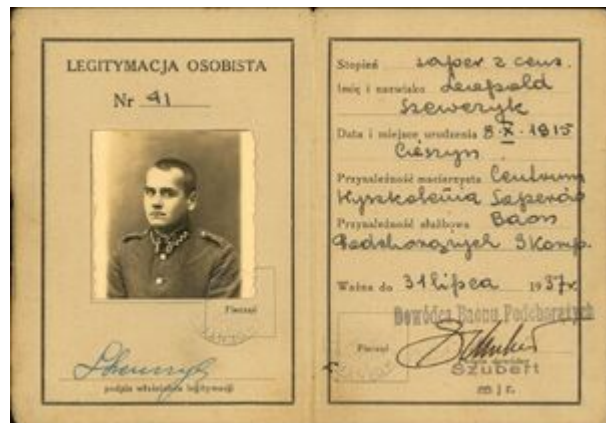
Pierwsze doświadczenia z wojskowością zdobył jeszcze w czasach szkolnych, gdy uczęszczał na wykłady Kursu Ogólno-Informacyjnego z dziedziny techniczno-wojskowej, zorganizowanego przez Towarzystwo Wojskowo-Techniczne. Swoje zainteresowania w tym kierunku rozwijał następnie jako słuchacz Szkoły Podchorążych Rezerwy Saperów w Modlinie, którą ukończył w lipcu 1937 r. w stopniu starszego sapersa. W celu podtrzymania gotowości bojowej aż do wybuchu wojny regularnie uczestniczył w ćwiczeniach rezerwistów w 5. Batalionie Saperów, jednocześnie awansując do stopnia kaprała.

Po odbyciu licznych praktyk zawodowych (m.in. w fabryce w Sporyszu, produkującej śruby i wyroby kute) 1 października 1937 r. rozpoczął pierwszą w życiu pracę w charakterze technika w Oddziale Kabli Silnoprądowych Fabryki Kabli SA w Krakowie. Już w czerwcu 1939 r. poprosił jednak o zwolnienie po czym przeniósł się do Mościc, gdzie na okres próbny objął stanowisko

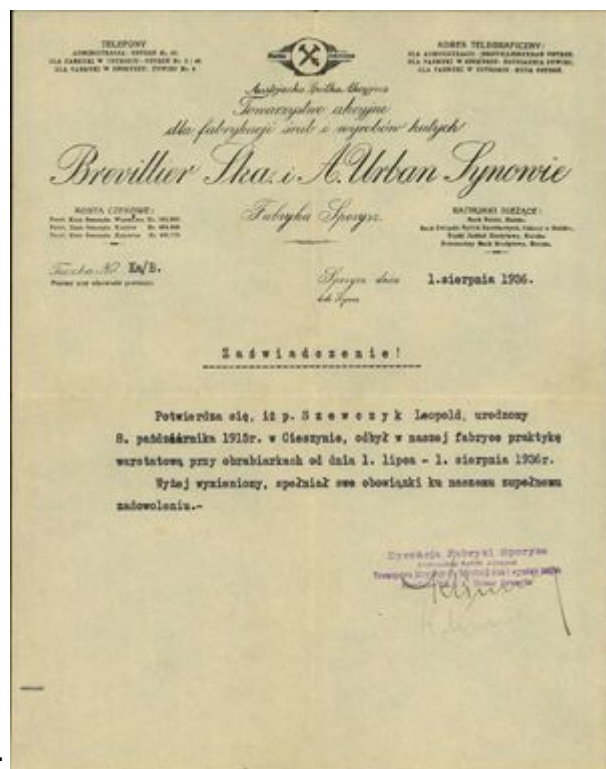
Centrum Wyszkożenia Saperów. Modlin, 18 grudnia 1936 r.

Uczniowie Szkoły Podchorążych Rezerwy Saperów w Modlinie podczas ćwiczeń. Modlin, kwiecień 1937 r.

Legitymacja osobista sapersa Leopolda Szewczyka

Zaświadczenie z 1936 r. potwierdzające odbycie przez Leopolda Szewczyka praktyki w Fabryce Sporysz

technika warsztatu mechanicznego w Zjednoczonych Fabrykach Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie.

Dywerysant i sabotażysta z Kabelwerk Krakau

W czasie kampanii wrześniowej 1939 r. Szewczyk dostał się do niewoli niemieckiej po czym został osadzony w obozie jenieckim w Krakowie-Łobzowie (Gefangenenlager F Lobzow). Jak wynika z zachowanego biletu urlopowego 10 października została udzielona mu warunkowa przepustka do Krakowa, zezwalająca na poruszanie się po terenie miasta w cywilnych ubraniach. Niedługo po tym, w Wigilię Bożego Narodzenia poślubił Kazimierę Zmysłowską, z którą doczekał się narodzin córki Krystyny.

W marcu 1940 r. został przydzielony do pracy w przejętej przez okupanta Fabryce Kabli w Krakowie, działającej od tego czasu pod nazwą Kabelwerk Krakau. Początkowo pracował w biurze jako rysownik, natomiast w lipcu 1942 r. został przeniesiony na stanowisko inżyniera w dziale tworzyw sztucznych.

Od samego początku należał do ścisłego grona osób, które kierowały siatką sabotażowo-dywerysyjną Związku Odwetu ZWZ na terenie fabryki. Podejmowała ona zarówno działania zmierzające do ograniczenia tempa produkcji na rzecz hitlerowskich Niemiec, jak i znaczącego obniżenia jej jakości. Ponadto do bogatego arsenału działań sabotażowych należało m.in. uszkodzenie izolacji kabli, które przeszły już wojskowe odbiory techniczne, czy też podpalenie oddziału mączki drzewnej. Regularnie prowadzono również pracę wywiadowczą na rzecz ZWZ-AK (zob.: S. Dąbrowa-Kostka, „W okupowanym

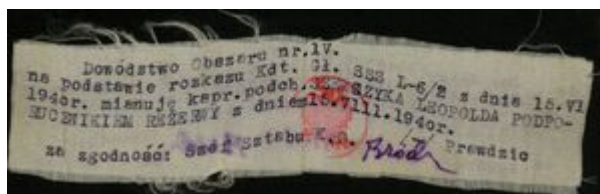
Zaświadczenie z 1938 r. potwierdzające udział Leopolda Szewczyka w ćwiczeniach rezerwy w 5. Batalionie Saperów

Fotografia przedstawiająca Leopolda Szewczyka prawdopodobnie podczas pracy w Fabryce Kabli SA w Krakowie/Kabelwerk Krakau

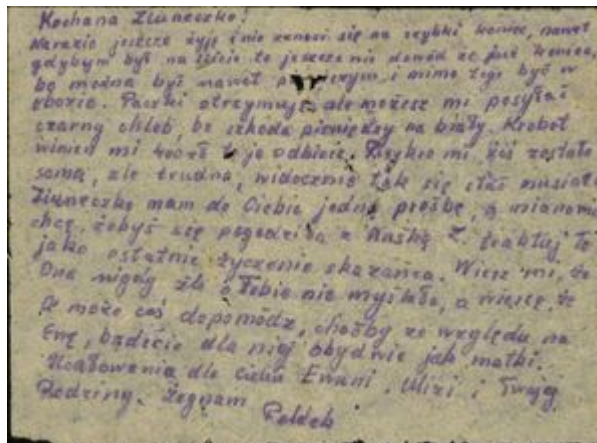
Bilet urlopowy z obozu jenieckiego w Krakowie-Łobzowie z 1939 r. (Gefangenenlager F Lobzow)

Odpis rozkazu komendanta Obszaru Nr IV ZWZ gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego „Prawdzica”, awansujący Leopolda Szewczyka na podporucznika

Krakowie 6.IX.1939-18.I.1945", Warszawa 1972, s. 37-38).

Za działalność na tym polu komendant Obszaru Nr IV ZWZ gen. Tadeusz Bór-Komorowski „Prawdziej” awansował Szewczyka z dniem 15 sierpnia 1940 r. do stopnia podporucznika. Co szczególnie ciekawe wśród materiałów przekazanych IPN zachował się odpis tego rozkazu w postaci maszynopisu na niewielkim skrawku materiału. Został on uwierzytelniony pieczęcią i podpisem szefa sztabu Okręgu Kraków ZWZ mjr. Władysława Galicy „Bródki”.

Gryps Leopolda Szewczyka do żony z więzienia gestapo przy ul. Montelupich w Krakowie z 1944 r.

„Samochody te były zapełnione trocinami (...), a zawsze kiedy takie samochody przyjeżdżały były zapowiedzią egzekucji”

Pod koniec kwietnia 1944 r. w nieznanych bliżej okolicznościach Szewczyk został aresztowany przez Niemców i osadzony w więzieniu gestapo przy ul. Montelupich w Krakowie. Jak zeznawał później jego współwięzień Emil Pazdór już 4 maja poinformowano ich, że obaj zostali skazani na karę śmierci. Z tego okresu zachował się gryps Szewczyka do żony, w którym próbował ją uspokoić: „Kochana Ziuneczko. Na razie jeszcze żyję i nie zanoszę na szybki koniec, nawet gdybym był na liście [skazanych na śmierć], to jeszcze nie dowód, że już koniec, bo można być nawet pierwszym i mimo tego być w obozie [...]. Przykro mi żeś została sama, ale trudno, widocznie tak się stać musiało”.

Jak zeznawał dalej Pazdór pod koniec maja Szewczyk został wyprowadzony z celi wraz z pięcioma innymi więźniami. Od posługaczek więziennych dowiedział się później, że zostali oni skrupowani drutem kolczastym po dwóch i wyprowadzeni do stojących na podwórzu samochodów: „samochody te były zapełnione trocinami, co widziałem na własne oczy, a zawsze kiedy takie samochody przyjeżdżały były zapowiedzią egzekucji”.

Egzekucja odbyła się 27 maja 1944 r. około godziny 15. Ofiary miały ręce związane drutem, a także zagipsowane usta. Plutonem egzekucyjnym dowodził major Schutzpolizei Adalbert Quasbarth, który następnie dobijał ofiary strzałami z pistoletu. Jak pisał po latach Tadeusz Gaweł: „Egzekucji po wystrzałach z karabinu maszynowego towarzyszyła trwoga ciszy...” (T. Gaweł, „Edward Heil ps. »Jerzy«”, Kraków 1994, s. 25).

Tekst Radosław Kurek

Misją IPN jest zachowanie pamięci o dziejach Polski i Polaków w XX wieku. W szczególny sposób jest ona realizowana poprzez projekt **Archiwum Pełne Pamięci**, skierowany do osób prywatnych i instytucji, które chcą przekazać IPN-owi zgromadzone materiały historyczne i pamiątki z epoki. Ocalone od zapomnienia są starannie zabezpieczane i opisywane przez pracowników Instytutu, aby przez kolejne lata mogły służyć badaczom najnowszej historii lub jako pomoc edukacyjna dla najmłodszych pokoleń Polaków. Informacje o projekcie **Archiwum Pełne Pamięci** - tel. **12 289 14 12** oraz w internecie: <https://archiwumpamieci.pl>

PLIKI DO POBRANIA

[Archiwum Pełne Pamięci \(pdf, 1.14 MB\) 27.05.2023 05:00](#)